

EUROPSKA UNIJA I ZAPADNI BALKAN: STRATEGIJE I PERSPEKTIVE

mr. Nataša Beširević
Fakultet političkih znanosti, Zagreb

E mail: nbesirevic@fpzg.hr

Centar za europske studije objavljuje stručne članke (engl. Working papers) u kojima se predstavljaju rezultati istraživanja, stručni radovi i prikazi o aktualnim temama iz područja suvremenih europskih studija. Autori članaka izražavaju svoje vlastito mišljenje i ne zastupaju službene stavove institucija u kojima rade, niti Centra za europske studije.

Centar za europske studije (CES) pri Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu vodeća je akademska organizacija za politološko istraživanje Europske unije u Hrvatskoj. CES je prvi znanstvenoistraživački centar na sveučilišnoj razini posvećen znanstvenim i primjenjenim istraživanjima političkih procesa, aktera, institucija i vrijednosti unutar Europske unije i država koje se nalaze u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

CES prezentacija

Kriteriji uspješne implementacije politike*

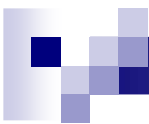
- Osigurati dovoljno vremena i resursa
- Odobrenje raznih skupina na lokalnoj, državnoj, nadnacionalnoj razini
- Osigurati pristanak ‘podređenih’

*Hague, Harrop, Brestlin (1998.)

Strategije EZ/ EU prema ZB

- Prevencija sukoba i *crisis management*; 1990. –1995.
- Razvijanje regionalnih inicijativa i pristupa; 1995. – 1999.
- Otvaranje europske perspektive; 2000. do danas

1. Prevencija sukoba i *crisis management*; 1990. –1995.

- EZ: ne-prihvatanje situacije na terenu, izravan pristup putem sankcija i uloga neutralnog arbitara u sukobima
- Sankcija bez optužbi konkretnog agresora
  - parcijalni interesi pojedinih EZ država
  - *de facto* prihvaćanje kršenja međunarodnog prava
  - indirektno poticanje ultranacionalista u stvaranju entiteta
  - gubljenje kredibiliteta

Prijepori odnosa EZ - ZB

1. Vremenski disbalans između događaja i realizacije njegove važnosti
2. Neadekvatnosti međunarodnog zakonodavstva
3. Nacionalni interesi
4. Prenošnje autoriteta na UN
5. Nepostojanje struktura ZVSP
6. Suprotstavljene interesi s političkim partnerima: Rusija, arapski svijet

2. Razvijanje regionalnih inicijativa i pristupa; 1995. – 1999.

Učešće država jugoistočne Europe u regionalnim inicijativama (1989. - 1999.)

Država	CEI 1989.	CEFTA 1992.	BSEC 1992.	CSEE 1996.	RP 1995	EU- RA 1996.	SECI 1996.	SP 1999.	UKU PNO
Albanija	+	-	+	+	+	+	+	+	7
BiH	+	-	-	P	+	+	+	+	5+P
Bugarska	+	+	+	+	+	-	+	+	7
Hrvatska	+	-	-	P	+	+	P	+	4+P +P
Maked.	+	-	-	+	+	+	+	+	6
Rumunj.	+	+	+	+	+	-	+	+	7
Jugoslav.	-	-	-	+	+	+	-	-	3

CEI – Inicijativa za srednju Europu; CEFTA - Slobodna trgovačka zona srednje Europe; BSEC - Ekonomska suradnja crnomorskih država; CSEE - Konferencija o dobrosusjedskim granicama, stabilnost, sigurnosti i suradnja u srednjoj i istočnoj Europi; RP – Royamont proces; EU-RA – Regionalni pristup Europske unije; SECI - Inicijativa suradnje srednje i istočne Europe; SP – Pakt o stabilnosti srednje i istočne Europe

+: učestvuju; -:ne učestvuju; P: promatrači

Izvor: Prilagođeno iz Lopandić (1999)

Prijepor regionalnih inicijativa

- Nedovoljan utjecaj država srednje i istočne Europe na regionalni proces: s iznimkom SEECP, niti jedna regionalna inicijativa nije bila autohtoni proizvod samih država Balkana –Z. Balkan ni do danas nije postao organizirani regionalni entitet
- Skromnost ciljeva: nadomjestak ulasku u EU, ne zamjena
- «Top down», a ne «bottom up» pristup
- Nedostatak koordinacije i preklapanje
- Nesudjelovanje Jugoslavije u većini regionalnih inicijativa
- Sukob bilateralnog – regionalnog pristupa

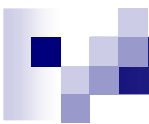
3. Otvaranje europske perspektive; od 2000. do danas

Politika uvjetovanosti EU (*Conditionality*)

- Međunarodni pritisak koji uključuje ispunjenje određenih političkih obveza

Koje instrumente uvjetovanosti koristi EU?

- Harmonizacija i provedba *acquis-a*
- Pružanje financijske, tehničke, twinning pomoći
- Mjerila (*Benchmarks*) i nadzor njihovog ispunjavanja (*Monitoring*)
- Napredovanje u pregovaračkom procesu ovisi o prethodno ispunjenim uvjetima
- Helsinško vijeće (1999.): Otvaranje pregovora isključivo je vezano uz ispunjavanje političkih kriterija
- Ispunjavanje Kopenhaških, Madridskih (+SSP kriterija)

Učinci uvjetovanosti u Srednjoj i Istočnoj Europi:

- **KLJUČ USPJEHA: Uvjetovanost povezana s pristupanjem u EU**
- **Snažan instrument za reforme uz nužni konsenzus političkih elita i građanstva**

- **Povoljniji interni preduvjeti:**
- **1. Reformistička, proeuropska stranka na vlasti**
- **2. Široki konsenzus između elita i građana**

- **Uvjeti uspjeha:**
- **unutarnje reforme su dosljedne, razjedinjenost protu-EU opozicije, mali troškovi adaptacije, etnička homogenost, pitanje nacionalnih manjina nije politički osjetljivo i eksploatirano, tradicija demokracije i kapitalizma, poticajno susjedstvo i okruženje (Spendzharova, 2003)**

Ograničenja uvjetovanosti na ZB

- UPITAN KLJUČ USPJEHA: Neizvjestan datum ulaska u EU**
- Upitan konsenzus političkih elita i građanstva**
- Neefikasan instrument u nedemokratskim državama čije vlade uvođenjem EU pravila riskiraju gubitak političke moći**
- Ambivalentan odnos prema EU iz 1990-ih: povjerenje prema partneru bez kredibiliteta?**
- Kopenhaški kriteriji su preopćeniti, otvoreni raznim interpretacijama što doprinosi dezorijentaciji onih koji ih sprovode**
- Nedosljedne reforme, protu-EU opozicije, iznimni troškovi adaptacije, etnička heterogenost, pitanje nacionalnih manjina politički osjetljivo i eksploatirano, upitna tradicija demokracije i kapitalizma, susjedstvo i okruženje?**

Izazovi uvjetovanosti: ZB

1. Harmonizacija s pravnim sustavom EU: rapidan rast pravne stečevine EU (cca. 108.000 str):
2. Pružanje financijske pomoći: financijska pomoć manja od razine dosadašnjim državama kandidatkinjama (po glavi stanovnika)
3. Mjerila (*Benchmarks*): uvjet za otvaranja i zatvaranja pregovaračkih poglavlja:
KAPACITET ZA ISPUNJAVANJE KRITERIJA?

Izazovi uvjetovanosti: EU

4. Otvaranje pregovora isključivo je vezano uz ispunjavanje političkih kriterija
5. Posebni kriteriji iz SSP-a:
  - * suradnja s ICTY-om-unatoč nepoštivanju kriterija napredak u predpristupnom procesu?
  - * regionalna suradnja-koliko je moguća s obzirom na različiti status država ZB?
6. **Konkretan termin ulaska u EU?- nagrada za reforme?**

Strategija:

- Ponuditi:

konkretnije vremenske etape predpristupnog procesa, veća financijska sredstva u procesu demokratizacije, što veću supsidijarnost za koju se zalaže EU unutar svojih granica

Tražiti:

bezuvjetno i jasno insistiranje na kriterijima i vrijednostima koje proklamira, te na financijskim sankcijama i vremenskim odgodama u slučaju kršenja istih